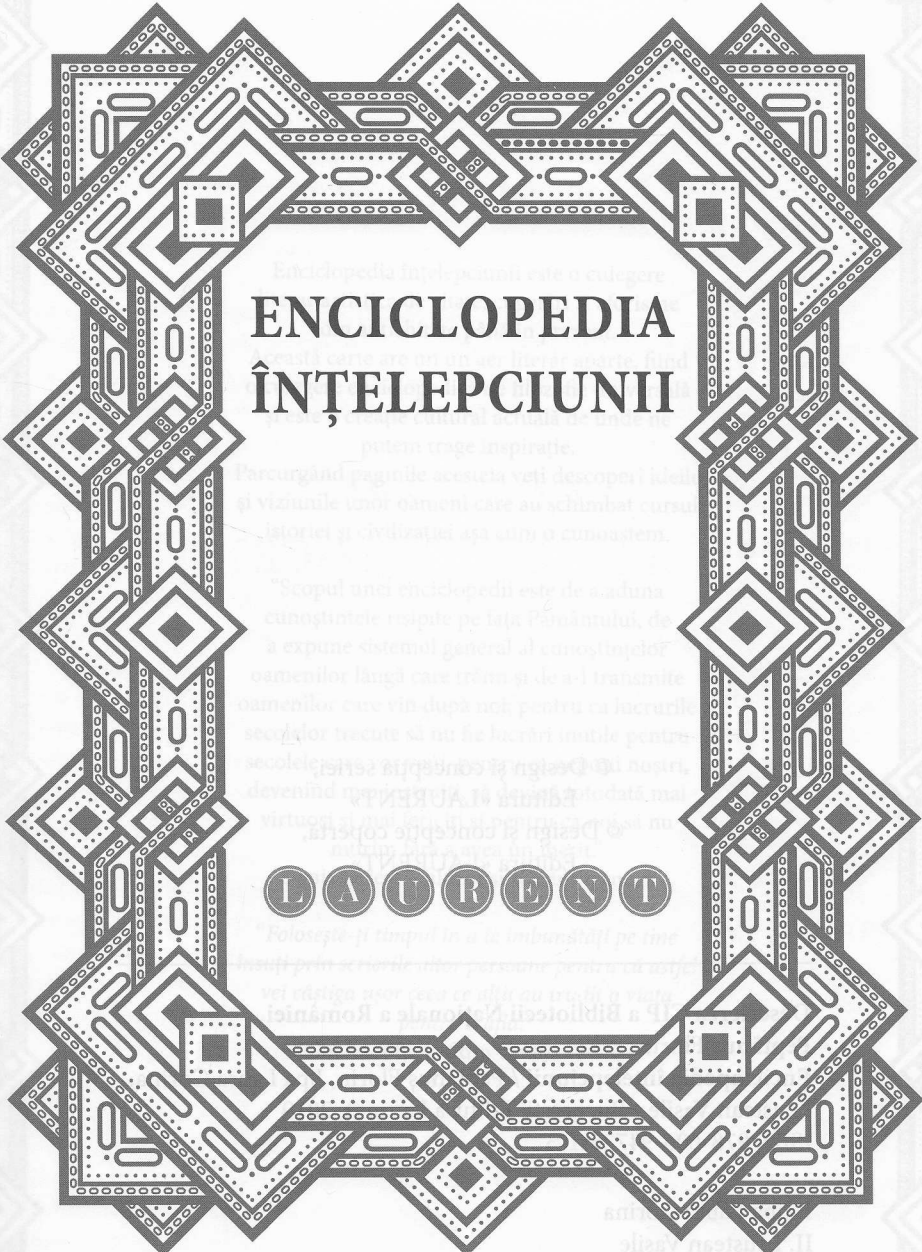

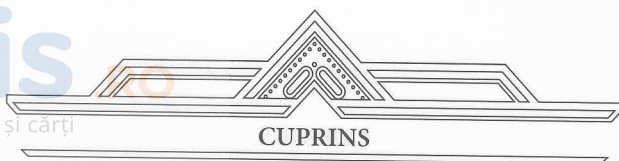
ENCICLOPEDIA ÎNȚELEPCIUNII

L A U R E N T

CUGETĂRI ALE LUMII ANTICE.....	7
SECOLELE XII-VII Î.HR	24
Bias din Priene	25
Esop.....	26
Hesiod.....	29
Hilon din Sparta	30
Homer.....	31
Periandru din Corint	32
Solon din Atena.....	33
Tales din Milet	34
SECOLUL AL VI-LEA Î.HR.....	36
Anaharsis.....	37
Cleobulos din Lindos.....	37
Confucius	38
Epimenide	40
Eschil.....	41
Heraclit din Efes.....	42
Lao Zi	44
Pitagora.....	48
Theognis	51
SECOLUL AL V-LEA Î.HR.....	53
Antisthenes	54
Aristofan.....	55
Artistippus	56
Democrit din Abdera.....	57
Diogene din Sinope.....	59
Herodot.....	61
Hippocrate	63
Isocrate.....	65
Platon	67
Socrate.....	70
Sofocle.....	72
Tucidide.....	73
Yang Zhu.....	76

SECOLUL AL IV-LEA Î.HR.....	78
Aristotel	79
Bion din Borysthenes.....	82
Epicur.....	83
Menandru.....	85
Sun Tzu.....	89
Zi Zhuang.....	91
SECOLUL AL III-LEA Î.HR.....	93
Cato cel Bătrân (Marc Porcius).....	94
Cecilius Statius	95
SECOLUL AL II-LEA Î.HR.	96
Gaius Lucilius.....	97
Plaut (Titus Maccius Plautus).....	97
Terențius (Publius Terentius Afer).....	99
SECOLUL I Î.HR.	101
Cicero, Marcus Tullius	102
Gaius, Iulius Cezar.....	105
Horățiu (Quintus Horatius Flaccus).....	107
Livius, Titus	112
Lucretius, Carus Titus	116
Ovidiu (Publius Ovidius Naso)	117
Publius Syrus	122
Sallustius, Crispus Gaius	129
Seneca cel Bătrân (Lucius Annaeus Seneca).....	130
Seneca cel Tânăr (Lucius Annaeus Seneca).....	131
Tibullus, Albius	140
Vergiliu (Publius Vergilius Maro)	140
SECOLUL I.....	143
Epictet	144
Faedrus	146
Juvenal (Decimus Junius Juvenalis)	147
Lucanus, Marcus Annaeus	148
Marțial (Marcus Valerius Martialis).....	149
Petronius, Arbiter Gaius	150
Pliniu cel Bătrân (Gaius Plinius Secundus).....	152

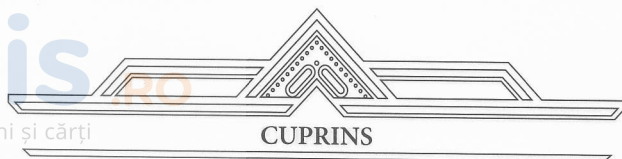
Pliniu cel Tânăr (Gaius Plinius Caecilius Secundus)	154
Plutarh	157
Quintilian (Marcus Fabius Quintilianus)	161
Rufus, Quintus Curtius	163
Tacit (Gaius Cornelius Tacitus).....	164
SECOLUL AL II-LEA	170
Apuleius (Lucius Apuleius Platonicus).....	171
Lucian Din Samosata.....	172
Marc Aureliu (Marcus Aurelius Antonius Augustus)	173
SECOLUL AL IV-LEA.....	176
Fericitul Augustin	177
Grigorie de Nazianz sau „teologul”.....	179
Ioan Gură de Aur	180
Vasile cel Mare.....	182
SECOLUL AL V-LEA	184
Iustinian I (cel Mare).....	185
Vishachadatta	186
SECOLELE VII-VIII	187
Ioan Damaschinul	188
SECOLUL AL IX-LEA	192
Rudaki (Abu Abdullah Jafar ibn Mohammad ibn Hakim	
Ibn Abdurrahman Ibn Adam Rudaki Samarghandi	193
Vasile I Macedoneanul	196
SECOLUL AL X-LEA	198
Al-Ma'arri (Abu Al-'Ala Ahmad ibn 'Abd Allah ibn Sulaiman	
Al-Tanukhi Al-Ma'arri).....	199
Avicenna (Abu Ali Al-Husayn ibn 'Abd Allah ibn Sina).....	201
Firdou'si (Hakim Abu L-Qasim Firdawsî Tusi)	203
Murasaki Shikibu	204
SECOLELE XI-XII.....	206
Abélard, Pierre.....	207
Monomah, Vladimir Vsevolodovici.....	208

CUPRINS

Omar Haiam (Ghias Od-Din Abul-Fatah Omar ibn Ibrahim Haiam Nişaburi).....	209
SECOLELE XII-XIII.....	212
Al-Samarqandi (Shams Al-Din Muhammad ibn Ashraf Al-Husayni Al-Samarqandi)	213
Anwari (Auhad-Uddin Ali Anwari)	215
Bacon, Roger	218
Bar-Hebraeus (numele arab la naștere, Abū'l-Faraj bin Harun Al-Malati)	219
Daniil Întemnițatul.....	221
Nezami Ganjavi (Nizām ad-Dīn Abū Muhammad Ilyās Ibn-Yūsuf ibn-Zakī ibn-Mu'ayyad).....	222
Rustaveli, Shota.....	222
SECOLUL AL XIII-LEA	225
Alighieri, Dante	226
Rumi (Mawlana Jalal ad-Din Muhammad Rumi).....	227
Saadi (Abu Muslih bin Abdallah Shirazi)	228
SECOLUL AL XIV-LEA	231
Boccaccio, Giovanni.....	232
Chaucer, Geoffrey	233
Hafez (Khwāja Šamsu D-Din Muhammad Hafez-E Širāzī).....	235
Petrarca, Francesco	237
SECOLELE XV-XVI.....	241
Ali Šir Nevai (Nizam al-Din 'Ali Shir Herawi).....	242
Ariosto, Ludovico	243
Bruno, Giordano.....	243
Da Vinci, Leonardo	245
Erasmus Din Rotterdam.....	247
Ficino, Marsilio.....	250
Guicciardini, Francesco.....	252
Ivan cel Groaznic (Ivan Vasilievici al IV-lea).....	253
Jami (Nur ad-Din Abd ar-Ahman Jami)	254
Luther, Martin	256
Machiaveli, Nicollo.....	257
Margareta de Navarra	259

Michelangelo Buonarroti	261
Montaigne, Michel de.....	263
More, Thomas.....	265
Ronsard, Pierre de.....	266
Sebastian Brant	269
Sachs, Hans	271
Silvester, părintele (nume de mirean Medvedev).....	273
Torquato Tasso	275
 SECOLELE XVI-XVII.....	 277
Cervantes Saavedra, Miguel De.....	278
Comenius (Jan Amos Komenský).....	279
De Vega, Lope (Félix Lope De Vega Y Carpio).....	281
Descartes, René.....	288
Galileo Galilei	289
Jonson, Ben.....	291
Shakespeare, William	292
 SECOLELE XVII-XVIII	 295
Addison, Joseph	296
Ashley-Cooper, Anthony conte de Shaftesbury.....	300
Baltasar Gracián y Morales.....	303
Bruyère, Jean de la	313
Dimitrie Cantemir	316
Calderón De La Barca, Pedro	319
Corneille, Pierre.....	321
Defoe, Daniel	325
La Fontaine, Jean De	327
Leibniz, Wilhelm Gottfried Milton, John.....	327
Locke, John.....	330
Milton, John	333
Molière (Jean Baptiste Poquelin).....	333
Montesquieu (Charles Louis De Secondat, Baron).....	336
Newton, Isaac	338
Pascal, Blaise	339
Penn, William	342
Petru I al Rusiei (cel Mare).....	342
Pope, Alexander	344
Racine, Jean	346

CUPRINS

Disraeli, Benjamin	591
Dostoievski, Fiodor Mihailovici.....	594
Dumas-tatăl, Alexander	600
Einstein, Albert.....	602
Emerson, Ralph Waldo	606
Feuchtwanger, Lion	611
Flaubert, Gustave	613
France, Anatole (Jacques Anatole François Thibault).....	615
Fromm, Erich	618
Galsworthy, John	621
Gandhi, Mohandas Karamchand (Mahatma).....	622
Gogol, Nikolai Vasilievici	624
Grin, Aleksandr Stepanovici (Grinevski)	626
Hemingway, Ernest Miller	628
Herzen, Alexander Ivanovici	630
Hugo, Victor	635
Bruyère, Jean de la	639
Ibsen, Henrik	641
Jubran, Khalil.....	643
Kafka, Franz.....	644
Karamzin, Nikolai Mihailovici.....	646
Lec, Stanisław Jerzy	647
Lincoln, Abraham	652
Pușkin, Aleksandr Sergheevici	654
Remarque, Erich Maria	657
Rolland, Romain.....	659
Roosevelt, Theodore	661
Ruskin, John.....	663
Russell, Bertrand	666
Saint-Exupéry, Antoine De.....	671
Sand, George (Aurore Dupin).....	674
Schweitzer, Albert.....	676
Shaw, George Bernard.....	679
Sienkiewicz, Henryk.....	683
Smiles, Samuel.....	685
Spencer, Herbert.....	686
Stevenson, Robert Louis.....	689
Tagore, Rabindranath.....	691
Thoreau, Henry David	692

Petre Țuța	695
Tolstoi, Lev Nikolaevici	698
Turgheniev, Ivan Sergheievici.....	702
Twain, Mark (Samuel Langhorne Clemens)	705
Wilde, Oscar.....	717
Zola, Émile	738
Zweig, Stefan	740

Bias din Priene

(642–577 î.Hr.)

Este prima figură, cea mai bizară și misterioasă dintre cei șapte înțelepți ai Greciei. Nu i se cunoaște biografia, s-au păstrat doar fragmente cu informații modeste despre viața sa. Se crede că Bias a fost contemporan cu celebrul rege Cresus și martor al cuceririi de către perși a orașelor din Asia Mică.

În vremea aceea, între Samos și Priene se purta un război de durată. În bătălia de la Drius, locuitorii din Priene au fost înfrânți de milesieni. Bias s-a deplasat la Samos și a reușit să rezolve conflictul în condiții satisfăcătoare pentru toate părțile. În acest fel, acțiunile militare au încetat. În timpul celui de-al doilea război mesenian, Bias a răscumpărat câteva fetețe dintre prizonierii luați de spartani, le-a crescut ca pe propriile fiice și apoi le-a trimis acasă la părinți, dându-le chiar și zestre. La puțin timp după aceasta, pescarii atenieni au scos la mal un tripod din bronz cu inscripția „Înțeleptul”. Tatăl uneia dintre fetețe a luat cuvântul la adunarea poporului, a povestit despre fapta bună a filozofului și a declarat că înțeleptul nu poate decât acesta, și anume Bias. Adunarea poporului a fost de acord cu această declarație și tripodul i-a fost trimis. Bias, după ce a citit inscripția de pe tripod, a declarat că înțeleptul este zeul Apollo și nu a primit cadoul. După o vreme, în timpul asediului regelui lidian Alyattes, Bias și-a salvat orașul natal printr-un vicleșug, în urma căruia Alyattes a încheiat cu Priene o înțelegere de pace.

Fiind sfătuit de înțeleptul Bias, regele lidian Cresus a oprit pregătirile pentru construirea unei flote și a început să susțină relații de prietenie cu locuitorii insulelor ionice.

Când Priene a fost cucerit de perși, mulți dintre locuitori au început să părăsească în fugă orașul, străduindu-se să-și ia cu ei toate averile. Doar Bias era foarte liniștit. Locuitorii orașului au fost uimiți de purtarea calmă a filozofului și l-au întrebat de ce nu ia nimic cu sine, la care înțeleptul a răspuns cu fraza lui celebră: „Tot ce am, eu port cu mine”.

- ♦ Nu încuraja nesăbuiința, iubește chibzuința.
- ♦ Cucerește prin convingere, nu prin forță.
- ♦ Majoritatea e rea.
- ♦ Când ești sărac, ceartă-i pe bogați doar dacă nu te-ai îndatorat prea tare.
- ♦ Tot ce am, eu port cu mine.
- ♦ Nu te grăbi când vorbești, graba e semnul nebuniei.
- ♦ Împarte-ți viața astfel ca și cum ai mai avea de trăit și puțin și mult.
- ♦ La tinerețe fă-ți provizii de înțelepciune pentru bătrânețe, fiindcă nu există avuție mai de preț.

- ◆ Când se desfată omul? Când are un câștig.
- ◆ Când mai mulți se apucă de-o treabă, nu-i a bine.
- ◆ Autoritatea asupra poporului e mai mare atunci când legea sperie la fel ca un tiran.
- ◆ Care este cel mai bun sfetnic? Timpul.
- ◆ E mai bine să lămurești o ceartă între doi dușmani decât între doi prieteni, fiindcă se știe că după aceasta unul dintre prieteni îți va deveni dușman, iar unul dintre dușmani – prieten.
- ◆ Cea mai bună casă e aceea în care stăpânul se poartă la fel de liber, după cum o face și în afara ei – după voia legii. Iubește discernământul.
- ◆ La întrebarea: „Ce ocupație îndrăgește omul?”, Bias a răspuns: „Câștigul ușor”. La întrebarea: „Ce este greu?”, Bias a răspuns: „Să suporti cu noblețe trecerea la mai rău”. La întrebarea: „Ce este omului plăcut?”, Bias a răspuns „Speranța”.
- ◆ Trebuie să te privești în oglindă, și dacă arăți foarte bine, fă fapte foarte bune, iar dacă arăți rău, îndreaptă-ți defectul de la natură printr-o purtare cuviincioasă.
- ◆ Nu fii nici prost, nici rău.
- ◆ Nu te grăbi să te apuci de treabă, dar odată ce te-ai apucat, fii statornic.
- ◆ Pe cel nevrednic nu-l lauda că e bogat.
- ◆ Doar un suflet bolnav se poate simți atras de cele imposibile și poate fi surd la nenorocirea altuia.
- ◆ Nefericit e acela care nu poate suporta nefericirea.
- ◆ De pe urma conducătorului lipsit de minte țara nu are niciun folos.
- ◆ Despre zei să spui că există.
- ◆ Cel care înnoată pe puntea corabiei, nu se află nici printre cei vii, nici printre cei morți.
- ◆ Cauza oricărui succes caut-o la zei, și nu în tine însuși.
- ◆ Puterea omului se trage de la natură, știința de a vorbi spre binele țării vine din suflet și din discernământ, iar bogația e pentru mulți rezultatul purei întâmplări.
- ◆ Ascultă mai mult și vorbește când se cuvine.
- ◆ Gândește-te bine ce faci.
- ◆ Cei răi sunt peste tot în majoritate.
- ◆ Regele sau tiranul dobândește slavă când dă primul exemplu de supunere în fața legii.

Esop

(cca 640–cca 560 î.Hr.)

Înțelept antic grec, autor de fabule.

S-a născut în Frigia. Cea mai mare parte a vieții și-a petrecut-o ca sclav. Fiind eliberat, a fost trimis de Creso la Del, unde a fost acuzat de blasfemie și aruncat

de pe stânci. Fabulele sale, în număr de peste 400, s-au păstrat pentru multă vreme transmise prin viu grai ca exemple de înțelepciune adâncă. În Evul Mediu au fost răspândite transpuneri în proză ale compozițiilor lui Esop.

- ♦ Recunoștința – semnul sufletului nobil.
 - ♦ În fața greutăților vieții trebuie să te înarmezi cu răbdare și cumpătate. În lume domnește răul.
 - ♦ Este de două ori mai greu să suporti jignirea venită din partea acelor oameni de la care te așteptai cel mai puțin că te vor jigni.
 - ♦ Mare sau mic, răul nu trebuie săvârșit.
 - ♦ Se spune că Hilon l-ar fi întrebat pe Esop: „Cu ce se ocupă Zeus?”
- Esop a răspuns: „Le înalță pe cele mici și le coboară pe cele mari”.
- ♦ Pentru oamenii fericiți, moartea nu e nici pe departe o povară, ci o binecuvântare.
 - ♦ Pentru oameni, munca e o desfătare.
 - ♦ Omul rău va face rău, indiferent de orice.
 - ♦ Este greu ca omul rău să se facă bun, și e ușor ca cel bun să devină rău.
 - ♦ Dacă banii sunt mulți – nu te bucura, dacă sunt puțini – nu te întrista.
 - ♦ Dacă cineva are noroc, nu-l invidia, ci bucură-te cu el, fiindcă astfel norocul lui devine și al tău; invidia mai mult rău îți face.
 - ♦ Dacă un om se apuca de două lucruri opuse unul altuia, atunci unul din ele n-o să-i reușească.
 - ♦ Dacă un lucru poate fi demonstrat prin fapte, atunci nu are rost să faci risipă de cuvinte.
 - ♦ Dacă nu poți evita moartea, cel puțin mori cu demnitate.
 - ♦ Trăiește cu ceea ce ai, iar prisosul de astăzi păstrează-l pentru mâine: mai bine să dăruiești dușmanilor, decât să cerșești de la prieteni.
 - ♦ De omul rău trebuie să te temi și să te ferești.
 - ♦ Este imposibil să-l îndrepti pe omul rău; el se poate schimba la exterior, dar nu și în purtări.
 - ♦ Adevărata comoară a oamenilor – puterea de muncă.
 - ♦ Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște.
 - ♦ Fiecare om cu treaba lui și fiecare treabă la vremea ei.
 - ♦ Când nenorocirea se abate asupra ta, privește în jur: sunt oameni a căror soartă e și mai grea decât a ta.
 - ♦ Cine se laudă față de cei care îl cunosc, se face de răs pe bună dreptate.
 - ♦ Cu blândețe obții aproape întotdeauna mai mult, decât prin forță brută.
 - ♦ Înțelepții nu știu să vorbească cu regii: regilor trebuie să le vorbești cât se poate de puțin, fie cât se poate de plăcut.
 - ♦ Îngâmfatul și încăpățânatul se comportă după cum vrea, nu ascultă de sfaturile

nimănui și devine repede victima propriilor erori.

- ◆ Nu tot timpul anului e vară.
- ◆ Nu te împrieteni cu cei care preferă noii prieteni celor vechi. Să știi: cum ne-au înșelat pe noi din pricina noilor iviți, la fel îi vor înșela și pe cei noi.
- ◆ Nu trebuie să cauți nimic din ceea ce nu-ți este dat de la natură.
- ◆ Să nu-ți fie rușine să înveți la o vârstă înaintată: mai bine să înveți mai târziu, decât niciodată.
- ◆ Un cârmuitor l-a întrebat pe Esop de ce nu merg bogații la înțelepți, ci invers. Esop i-a răspuns: „Pentru că înțelepții știu ce le trebuie în viață, iar bogații nu – altfel, nu s-ar fi îngrijit de strângerea averii, ci de acumularea de înțelepciune”.
- ◆ Ambiția neobosită întunecă mintea omului și el nu mai vede pericolele care îl amenință.
- ◆ De regi fie nu te apropii deloc, fie le spui doar ce le e pe plac.
- ◆ Trei calamități există: focul, femeia și marea.
- ◆ Cu o floare nu se face primăvară.
- ◆ Este vai și-amar de oameni când fiecare începe să ceară ce i se cuvine.
- ◆ Relația cu statul trebuie să fie ca și cu focul: nici prea aproape, ca să nu te arzi, nici prea departe, ca să nu îngheți.
- ◆ Fii bun cu nevasta ca să nu-și dorească să cunoască și alt bărbat.
- ◆ Cea mai nefastă dintre pasiuni este lăcomia, fiindcă îl face pe om nechibzuit, obligându-l să lase deoparte pe cele sigure și să se repeadă după cele nesigure.
- ◆ Nu privi la cum arăt, ci la cum gândesc. Nu întotdeauna cel slut e și prost.
- ◆ Străduiește-te să fii cu minte, și nu bogat, fiindcă bogăția o poți pierde, dar chibzuința va fi mereu cu tine.
- ◆ Străduiți-vă să adăugați frumuseții calități care durează.
- ◆ Pasiunile sunt vătămătoare, fiindcă ele îl orbesc pe om.
- ◆ Frica îl face pe om să cadă din lac în puț.
- ◆ Soarta e schimbătoare și adesea se schimbă în mai rău.
- ◆ Aceia pe care te bazezi pot muri, iar aceia de care te ferești te pot salva.
- ◆ Ucigași nu sunt cei care fac pumnale, ci cei care se folosesc de tăișurile lor; la fel, pe mine nu clevetitorii mă vorbesc de rău, ci tu, dacă te folosește de clevetirea lor.
- ◆ Un catâr lidian își văzu imaginea în apa râului și se bucură de cât e de mare și frumos; porni în galop, scuturându-și coama, asemenea unui cal. Dar imediat își aminti că se trage dintr-un măgar și se opri pentru o clipă din goană și-și potoli trufia și înfumurarea.
- ◆ Lupul a văzut cum păstorii mâncau o oaie, s-a apropiat și a zis: „Dacă aș fi făcut eu așa ceva, câtă gălăgie ați fi făcut!”
- ◆ Trebuie să înveți atât din greșelile proprii, cât și din ale celorlalți.
- ◆ Stăpânul îl trimise pe Esop la moară. Esop a întrebat: „De ce mă trimiți acolo?”

Acela a răspuns: „Ca să ai un rost pe lume”. „Atunci de ce, a întrebat Esop, nu-ți trimiți acolo copii?”

- ◆ Convingerea e deseori mai eficace decât forța.
- ◆ Esop a spus unui om frumos, dar desfrânat: „Poate că te îmbraci tu frumos, dar te dezbraci fără gust”.
- ◆ Esop a fost întrebat ce anume este cel mai tare în om. „Rațiunea”, a răspuns el.

Hesiod

(între sec. al VIII-lea și al VII-lea î.Hr.)

Poet și gânditor antic grec.

S-au păstrat în totalitate poemele sale didactice *Munci și zile* și *Teogonia* (Panteonul divinităților elene), în care se reflectă concepția despre lume a grecilor din epoca formării societății împărțite pe clase. În primul poem, înfățișează atmosfera socială în care trăiau țăranii aflați sub dominația aristocrației. Astfel, introduce ideea de dreptate ca principiu etic suprem și glorifică munca drept temelie a vieții. Mai mult decât atât, aici sunt conținute proverbe și parabole. *Teogonia* reprezintă o anticipare a filozofiei grecești antice, prima încercare de sistematizare nu numai a genealogiei zeilor, dar și a istoriei genezei lumii. Poemul se încheie cu genealogia eroilor greci, inițiind direcția genealogică în literatură antică grecească.

- ◆ Nevastă să-ți aduci în casă
Când anii ți s-au împlinit.
Sub treizeci nu te grăbi,
Dar nici prea-n vârstă să nu fii...
- ◆ Să nu te-nsori spre hazul vecinilor.
- ◆ Nevasta vrednică e mai prețioasă decât orice pe lume...
- ◆ Fii conștient de timp.
- ◆ Cu adevărat e vrednic acela care a reușit să-și folosească vremea cu folos!
- ◆ Cel care târăgănează se va lupta neîncetat cu nenorocirile, toată viața.
- ◆ Vorba repetată de popor nu dispăre cu totul.

Hilon din Sparta (596–528 î.Hr.)

Unul dintre cei șapte înțelepți greci.

A fost primul efor ales în *Colegiul celor cinci efori* – organul cel mai important al statului. Diogene Laertios spunea că Hilon a conferit *Colegiului* o putere egală cu cea a regelui.

Previziunea lui Hilon i-a adus o glorie postumă însemnată. Hilon spunea despre insula Kythira, care se află lângă malurile Laconiei, că ar fi mai bine pentru spartani dacă aceasta s-ar scufunda în mare. Hilon presimțea o amenințare permanentă la adresa Spartei din partea acestei insule. Viitorul a demonstrat că temerile lui nu erau neîntemeiate. Mai întâi, exilatul spartan Demarat l-a sfătuit pe Xerxes să stabilească aici un punct de oprire pentru corăbii, dar regele i-a refuzat sfatul. Mai târziu, în timpul războiului peloponezic, Nikos a cucerit această insulă și a instalat aici o garnizoană ateniană. De pe această insulă, atenienii au pricinuit spartanilor multe pierderi. Se povestește că, odată, Solon a întrebat în ce condiții poate dobândi regele sau tiranul mai multă glorie. Pittakos a răspuns: „Atunci când supușii ajung să se teamă nu de el, ci pentru el”. Iar Hilon a răspuns astfel la această întrebare: „Treaba cârmuitorului nu e să se gândească la cele muritoare, ci la cele nemuritoare”.

♦ Serbează-ți nunta fără fast.

♦ Întrebare: „Care casă e cea mai importantă?”

Hilon: „Casa care seamănă cu orașul cârmuit de rege.”

♦ Întrebare: „Ce îi deosebește pe oamenii educați de cei needucați?”

Hilon: „Speranțele promițătoare”.

♦ Întrebare: „Ce e cel mai greu?”

Hilon: „Să păstrezi un secret. Să-ți întrebuințezi cum se cuvine timpul liber. Să suportți o jignire”.

♦ Să nu crezi în ghicit.

♦ Prețuiește timpul.

♦ Virtutea constă în faptul că poți, cu ajutorul discernământului, să prevezi viitorul.

♦ După faptă și răsplată.

♦ Supune-te legilor.

♦ La prietenii nefericiți grăbește-te mai tare decât la cei fericiți.

♦ Când fratele lui Hilon s-a supărat pe el pentru că a devenit efor, acesta i-a răspuns: „Aceasta e fiindcă eu pot îndura nedreptatea, iar tu nu”.

♦ Când vorbești, nu da din mâini – acesta este un semn de nebunie.

♦ Cine e puternic să fie și bun, ca să fie respectat și nu temut.

- ♦ Mai bine să pierzi, decât să ai un câștig rău: de pe urma primei, suferi o dată, de pe urma celei de-a doua – pentru totdeauna.
- ♦ E mai bun statul în care mai mulți ascultă de legi și mai puțini de oratori.
- ♦ Nu-i huli pe cei morți. Respectă bătrânețea. Ai singur grijă de tine.
- ♦ Nu-ți dori ceva peste puteri.
- ♦ Aurul se încearcă pe piatră – nu există verificare mai bună. Cu ajutorul aurului se vede diferența dintre cei vrednici și cei nevrednici.
- ♦ Nu-ți vorbi aproapele de rău, să n-auzi ceva ce nu te-ar bucura.
- ♦ Nu te grăbi la drum.
- ♦ Bucură-te de liniște.
- ♦ Fii cumpătat la vorbă, mai ales la băutură.
- ♦ În propria casă înveți cel mai bine să fii stăpân.
- ♦ Să nu râzi de nenorocirea altuia.
- ♦ Nu vorbi înainte să gândești.

Homer

(între sec. al XII-lea și al VII-lea î.Hr.)

Poet antic grec legendar, autor al Iliadei și al Odiseii. Rapsod călător orb. Cu privire la datele vieții lui Homer, cercetătorii au înaintat opinii diferite: începând cu secolul al XII-lea î.Hr. (după războiul troian) și terminând cu secolul al VII-lea î.Hr.

„Șapte orașe își dispută statutul de patrie a lui Homer: Smirna, Chios, Colofon, Pilos, Argos, Itacca și Atena”, se spune într-o epigramă grecească. În realitate, lista acestor orașe e mult mai lungă. A circulat o legendă extrem de răspândită despre o întrecere poetică între Homer și Hesiod. După cum presupune majoritatea cercetătorilor, poemele homerice au fost create în Asia Mică, în Ionia în secolul al VIII-lea î.Hr. pe baza legendelor mitologice despre războiul troian. Lui Homer i-au fost atribuite în antichitate și alte opere, precum 33 de imnuri, poemele comice Margites, Războiul dintre șoareci și broaște și altele. Poemele lui Homer sunt considerate un tezaur de cunoaștere, inclusiv din perspectivă istorică și geografică.

- ♦ Zeul îl află pe cel vinovat.
- ♦ E o vreme pentru orice: o vreme potrivită pentru discuții, o vreme potrivită pentru liniște.
- ♦ Limba omului e mlădioasă; ea poartă stiluri din abundență.
- ♦ Prostul află doar ce este terminat.
- ♦ Aerul de acasă e dulce.
- ♦ Pe femeie tăcerea o înfrumusețează.

- ◆ După cum vorbești, așa vei primi și răspuns.
- ◆ Nu încerca să fii de ajutor dacă nu ești dorit.
- ◆ Nu e nimic mai rău decât să rățacești pe meleaguri străine.
- ◆ Despre unele se cuvine să vorbești, despre altele să taci.
- ◆ Ce e plăcut e trecător.
- ◆ Munca încheiată trezește plăcere.
- ◆ Ce e terminat și prostul înțelege.

Periandru din Corint

(666–586 î.Hr.)

Unul dintre cei șapte înțelepți antici greci. A condus Corintul vreme de 40 de ani. A continuat politica tatălui său, Cripselles, îndreptată împotriva aristocrației ereditare. A introdus baterea monedei sub autoritatea statului, taxele vamale, a desfășurat un program vast de construcții, a ridicat edificii arhitectonice impresionante. În vremea lui, au fost lichidate rămășițele gentilice, au fost create tribunale teritoriale și o armată de mercenari. A introdus controlul asupra veniturilor populației, interdicția adunărilor în grupuri în piețe, organizarea de cantine sociale și sărbători fastuoase; a introdus o lege împotriva luxului.

- ◆ Fii gata să mori pentru țară.
- ◆ Fii măsurat în fericire și chibzuit în nefericire.
- ◆ Așteaptă vremea favorabilă.
- ◆ Dacă ai făcut o greșală, îndreapt-o.
- ◆ Fii statornic cu prietenii, chiar și în nefericire.
- ◆ Cine vrea să cârmuiască în liniște, să se apere nu cu cai, ci cu dragostea tuturor.
- ◆ Lăcomia de bani e dezagustătoare.
- ◆ Fiind întrebat de ce continuă să rămână conducător, Periandru răspuns: „Pentru că abdicarea e la fel de periculoasă ca detronarea”.
- ◆ Să pedepsești nu doar fapta, ci și intenția.
- ◆ Cârmuirea cu ajutorul poporului e mai bună decât tirania.
- ◆ Desfătarea e trecătoare – cinstea nemuritoare.
- ◆ Ascunde-ți nefericirea ca să nu-ți bucuri dușmanii.
- ◆ Nu trebuie să faci nimic de dragul banilor.
- ◆ Chibzuiește totul din vreme.
- ◆ Nechibzuința e dăunătoare.
- ◆ Liniștea e minunată.

- ◆ Nu dezvălui ce-i secret.
- ◆ În exercițiu stă totul.
- ◆ Care este temeiul tuturor? Timpul.
- ◆ Ce este cel mai de preț? Bunul simț.
- ◆ Ce este libertatea? O conștiință curată.
- ◆ Îndeplinește ce-ai promis.

Solon din Atena

(cca 638–558 î.Hr.)

Filozof antic, poet grec. Unul dintre cei șapte înțelepți. I-a mobilizat pe ateniени în războiul cu megaricii pentru insula Salamina și a condus nemijlocit armatele. Războiul s-a terminat cu victoria ateniениilor. În toiul revoltelor populare care s-au desfășurat în Atena, stârnite de dominația latifundiariilor eupatrizi, a fost ales mediator și arhonte, și înzestrat cu autoritatea de a introduce reformele necesare. A anulat toate datoriile, indiferent de statutul persoanei. Atât introducerea de către Solon a unei noi forme statale, democratice, cât și a altor legi (împărțirea cetățenilor în patru clase) au servit drept bază a evoluției ulterioare a democrației ateniene. Și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în călătorii.

- ◆ În chestiunile importante nu poți fi pe placul tuturor.
- ◆ Legile sunt ca pânza de păianjen: pe cel slab îl încurcă, iar cel puternic trece prin ele.
- ◆ Cine este temut de cei mulți, de mulți are să se teamă.
- ◆ Mai mult decât orice îmi place să trăiesc în democrație.
- ◆ Tăcerea dă forță cuvântului, iar oportunitatea hrănește tăcerea.
- ◆ Superiorul prins beat trebuie condamnat la moarte.
- ◆ Nu exagera niciodată.
- ◆ Bogăția duce la îmbuibare, iar îmbuibarea duce la obrăznicie.
- ◆ Înainte de a porunci, învață să te supui.
- ◆ Nu da sfaturi plăcute tuturor, ci utile tuturor.
- ◆ Vorba este imaginea faptei.
- ◆ Când ceri altora răspuns, să dai și tu socoteală. Rege e acela care e mai puternic decât toți.

Tales din Milet (625–547 î.Hr.)

Unul dintre cei șapte înțelepți greci. Știa să prezică eclipsele de soare, a măsurat înălțimea piramidelor grecești pe baza umbrelor lor. Potrivit lui Aristotel, Tales este primul filozof grec și ionian. În câmpul lui de interese s-au aflat problemele naturii. A identificat apa ca fiind elementul material primar al tuturor fenomenelor și lucrurilor. A făcut primul pas pe calea formării în filozofia antică a ideii de „arché” – cauza materială a tuturor celor existente, punând astfel bazele trecerii de la gândirea mitologică la gândirea științifică. Potrivit lui Tales, din apă s-a născut și continuă să se nască tot ceea ce există, totul se transformă în apă, și, în definitiv, totul este apă. Zeul, potrivit lui Tales, este rațiunea Cosmosului, iar Universul este însuflețit și plin de zei. Lui Tales i se atribuie și panpsihiismul, care îi completează concepția despre lume în tradiția reprezentărilor antice egiptene despre crearea discului pământesc din oceanul primordial împreună cu „suflarea vieții”. Viața, potrivit lui Tales, presupune hrană și suflare: aceste funcții le îndeplinesc apa și impulsul divin inițial „psyché”. Lucrările sale *Despre rotația soarelui și Despre echinocliu* nu s-au păstrat.

- ◆ Cum poți îndura cel mai ușor nenorocirile? Dacă îți vezi dușmanii într-o situație mai rea ca a ta.
- ◆ Cine e fericit? Acela care e sănătos la trup, înzestrat cu liniște în suflet și care-și desăvârșește talentul.
- ◆ Nu la suprafață trebuie să te înfrumusețezi, ci în adâncul sufletul.
- ◆ Afirmatia că timpul e mai bătrân decât toți nu e adevărată. Căci timpul este și trecut, și prezent și viitor, iar acel timp care pentru noi este viitor, fără îndoială, este mai tânăr decât oamenii și lucrurile de astăzi.
- ◆ Ignoranța e o povară grea.
- ◆ Povățuiește și învață doar binele.
- ◆ Aceia care păcătuiesc nu se pot ascunde de privirea Zeului și nici măcar gândurile nu și le pot ascunde de el.
- ◆ Ce e mai mare ca toate?
Spațiul care îi cuprinde pe toți.
- ◆ Ce e mai rapid ca toate?
Mai rapidă decât toate e rațiunea, ea pe toate le întrece.
- ◆ Ce e mai înțelept decât toate?
Timpul, fiindcă el singur îi cuprinde pe toți.
- ◆ Ce e ușor? Să dai altora sfaturi.